

 MAŁOPOLSKA

Specjalizacja lokalna w gminach i powiatach województwa małopolskiego

Małopolskie Obserwatorium
Rozwoju Regionalnego

Departament
Polityki Regionalnej

SPECJALIZACJA LOKALNA

w gminach i powiatach
województwa małopolskiego

Wydawca Departament Polityki Regionalnej
Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
30-552 Kraków, ul. Wielicka 72B
tel. (+48) 12 29 90 900, fax. (+48) 12 29 90 926
www.malopolskie.pl

Autorzy Monika Wałaszek
Małgorzata Piwowarczyk
Anna Nowak
Marcin Marosz
Kacper Mroczek
Krzysztof Perkiewicz
Marek Skuciński
Jarosław Serek

Ekspertyza opracowana przez zespół pracowników Urzędu Statystycznego w Krakowie na zlecenie Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego, w ramach projektu systemowego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007–2013 „Małopolskie Obserwatorium Polityki Rozwoju”

Projekt okładki Małgorzata Flis

Skład publikacji Oficyna Wydawnicza PEGAZ | www.epegaz.pl

ISBN 978-83-65325-03-7

Publikacja bezpłatna Przy publikowaniu danych z opracowania prosimy o podanie źródła.

Publikacja dostępna jest także w wersji elektronicznej pod adresem:
www.obserwatorium.malopolska.pl

Fundusze Europejskie
Program Regionalny

MAŁOPOLSKA

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020

European Entrepreneurship Region

Spis treści

UWAGI OGÓLNE	4
UWAGI METODYCZNE	5
WSTĘP	7
SPECJALIZACJA GMIN	8
Sekcja A – Rolnictwo, Leśnictwo, Łowiectwo i Rybactwo	9
Sekcja B – Górnictwo i wydobywanie	10
Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe	11
Sekcja F – Budownictwo	12
Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	14
Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa	15
Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	16
Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	17
Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	18
SPECJALIZACJA POWIATÓW	20
Pracujący w miastach na prawach powiatu	21
PODSUMOWANIE	24
ZAŁĄCZNIKI	25

Uwagi ogólne

1. Dane prezentuje się w układzie Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007.
2. Ilekroć w raporcie jest mowa o liczbie podmiotów gospodarczych i pracujących, dotyczy to jednostek aktywnych zarejestrowanych w rejestrze REGON (zweryfikowanych w oparciu o Bazę Jednostek Statystycznych), z uwzględnieniem jednostek lokalnych prowadzących działalność na terenie województwa małopolskiego, których siedziba macierzysta znajduje się poza województwem małopolskim.
3. Prezentowane informacje o podmiotach i osobach pracujących służących do wyznaczenia specjalizacji gmin i powiatów nie obejmują miast na prawach powiatu i dotyczą tylko dziewięciu sekcji PKD 2007, które na potrzeby raportu zostały uznane za kluczowe:
  - › A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
  - › B – Górnictwo i wydobywanie
  - › C – Przetwórstwo przemysłowe
  - › F – Budownictwo
  - › G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
  - › H – Transport i gospodarka magazynowa
  - › I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
  - › Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna
  - › R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
4. W przypadku poniższych sekcji PKD 2007 zastosowano skróconą nazwę:

Stosowany skrót	Pełna nazwa sekcji
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
Zakwaterowanie i gastronomia	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
Obsługa rynku nieruchomości	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości

Uwagi metodyczne

Badanie specjalizacji gmin zostało przeprowadzone na podstawie następujących źródeł danych:

1. Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej (REGON), według stanu w dniu 31 XII 2014 r.
2. Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego 2011 (NSP2011), według stanu w dniu 31 III 2011 r.
3. Baza danych Izby Skarbowej w Krakowie, zawierająca informacje o PIT-11 za 2013 r.¹

Ze względu na różny charakter przeznaczenia danych gromadzonych w wyżej wymienionych źródłach, opartych o inne regulacje prawne, odmienny zakres przedmiotowy i czasowy gromadzonych danych, proponuje się wybranie jednego źródła danych jako głównego, natomiast pozostałym bazom danych nadanie charakteru uzupełniającego. Za główne źródło danych przyjęto rejestr REGON, z uwagi na jego publiczny, centralny i kompletny charakter oraz coraz bardziej aktualny zakres gromadzonych danych, zgodnie ze zmianami wprowadzonymi od dnia 8 listopada 2014 r.²

Zmienną, w oparciu o którą została wyznaczona specjalizacja gmin i powiatów była liczba pracujących, rozpatrywana w podziale na sekcje, działy, a w niektórych przypadkach także na grupy PKD 2007. Z uwagi na fakt, że podmioty gospodarcze nie mają obowiązku aktualizowania liczby pracujących w rejestrze REGON, w bazie dostępna jest tzw. przewidywana liczba pracujących, tj. liczba deklarowana w momencie rejestracji przedsiębiorstwa, często już nieaktualna. Ponadto w rejestrze REGON występują jednostki nieaktywne (np. w stanie likwidacji, upadłości, z zawieszoną działalnością), bądź podmioty aktywne, ale będące w stanie likwidacji, upadłości. Aby objąć analizą podmioty aktywne (prowadzące działalność) oraz zaktualizować dane o liczbie pracujących dokonano parowania zbioru danych z rejestru REGON ze zbiorem zawartym w Bazie Jednostek Statystycznych³ (BJS). BJS pełni funkcję statystycznego rejestru przedsiębiorstw i zawiera informacje służące do tworzenia operatów do wszystkich badań prowadzonych przez statystykę publiczną w zakresie działalności podmiotów gospodarczych. Baza Jednostek Statystycznych zasilana jest przez różne dostępne źródła danych, np. rejestry i ewidencje, sprawozdawczość czy systemy administracyjne, co zapewnia dobrą jakość zawartych w niej danych. W rezultacie parowania wspomnianych zbiorów uzyskano zbiór zawierający dane o podmiotach wpisanych do rejestru REGON, które są aktywne tj. prowadzą działalność, jak również uaktualniono liczbę pracujących w tych jednostkach.

Została podjęta próba włączenia do analizy jednostek lokalnych (zarejestrowanych w REGON), będących przedsiębiorstwem lub jego częścią (np. warsztat, fabryka, magazyn, biuro, kopalnia lub skład), znajdujących się w miejscu geograficznie określonym. Dane o liczbie podmiotów gospodarczych i pracujących prezentowane są dla jednostek zarejestrowanych w REGON w województwie małopolskim (bez wyodrębnienia jednostek lokalnych), z uwzględnieniem jednostek lokalnych prowadzących działalność w województwie małopolskim, a posiadających jednostkę macierzystą w województwie innym niż małopolskie. Dane o grupie podmiotów lokalnych również zostały uaktualnione w oparciu o BJS. Tak zweryfikowany zbiór danych stanowił punkt wyjściowy do dalszych analiz.

Z uwagi na dużą koncentrację liczby pracujących w miastach na prawach powiatu: Krakowie, Nowym Sączu i Tarnowie (ok. 50% wszystkich pracujących w województwie małopolskim), która determinuje

¹ Analizie poddano dane o płatnikach z województwa małopolskiego. Podatnicy, którym wybrani płatnicy przekazali deklaracje PIT-11 nie przynależeli tylko do województwa małopolskiego, a jako obszar zamieszkania mogli zadeklarować miejscowości z terenów innych województw.

² Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów zmieniającym rozporządzenie w sprawie sposobu i metodologii prowadzenia i aktualizacji rejestru podmiotów gospodarki narodowej, w tym wzorów wniosków, ankiet i zaświadczeń, oraz szczegółowych warunków i trybu współdziałania służb statystyki publicznej z innymi organami prowadzącymi urzędowe rejestry i systemy informacyjne administracji publicznej (Dz.U. 2014, poz. 1353).

³ Podstawą prawną utworzenia Bazy Jednostek Statystycznych (BJS) jest art. 10 ustawy o statystyce publicznej z dnia 29 czerwca 1995 r. (Dz.U. nr 88, poz. 439, z późn. zm.).

wartości podstawowych statystyk opisowych, miasta te wyłączono z analizy. Dla miast na prawach powiatu przeprowadzono odrębną analizę, której celem nie było stworzenie specjalizacji, a jedynie przedstawienie struktury pracujących w tych miastach według sekcji PKD 2007.

Przy tworzeniu specjalizacji dla gmin i powiatów ograniczono klasyfikację PKD do **dziwięciu sekcji**, które ze względu na przeznaczenie wyników analizy oraz wspólne ustalenia ze stroną zlecającą raport, uznano za kluczowe⁴.

Przyjęcie powyższych warunków wskazuje na fakt, że analizą nie został objęty cały obszar działalności podmiotów gospodarczych a jedynie fragment, co należy mieć na uwadze przy powoływaniu się na wyniki specjalizacji gmin i powiatów.

Warunki determinujące specjalizację danej gminy są wynikiem wnikliwej analizy danych oraz ustaleń ze stroną zlecającą raport.

Przypisanie gminom określonego typu specjalizacji zostało dokonane w oparciu o dwa wskaźniki:

- A. średnia liczba pracujących w danej sekcji w województwie
- B. średnia liczba pracujących w danej gminie

Przy wyliczaniu wartości przeciętnych nie uwzględniano danych dla miast na prawach powiatu, jak również nie ujęto sekcji, które nie zostały uznane za kluczowe.

Jako wartości graniczne, decydujące czy dana gmina spełnia warunki określonego typu, przyjęte zostało założenie, że liczba pracujących w danej gminie i danej sekcji ma być większa od średniej wyliczonej zarówno dla warunku A, jak i B. Analizę przeprowadzono dla wszystkich trzech źródeł danych tj. REGON, NSP2011 oraz PIT-11, a za wiążące uznano wyniki REGON, jako głównego źródła danych.

Weryfikacji poddane zostały również takie przypadki, w których dana gmina spełniała jeden z powyższych warunków, a nie spełniała warunku drugiego, tzn. była „na granicy” specjalizacji. W takich sytuacjach gminie została przypisana specjalizacja w ramach danej sekcji, jeżeli różnica między liczbą pracujących a średnią dla warunku A lub B była nie większa niż 5% średniej przypadającej na ten warunek. Specjalizację „warunkową” potwierdzały niemal we wszystkich przypadkach wyniki specjalizacji przeprowadzonej na danych pochodzących z NSP2011 i/lub PIT-11.

W przypadku, gdy na podstawie powyższych warunków gminie nie została przyporządkowana żadna specjalizacja, posiłowano się wynikami NSP2011, co pozwoliło na ujęcie w analizie specjalizacji z zakresu rolnictwa (sekcja A klasyfikacji PKD 2007).

Przy tworzeniu specjalizacji dla powiatów zastosowano takie same założenia, jak w przypadku tworzenia specjalizacji dla gmin.

⁴ Patrz: Uwagi ogólne, ust. 3 na str. 4.

Wstęp

Według stanu w dniu 31 XII 2014 r. w krajowym rejestrze urzędowym REGON zarejestrowanych było 266,0 tys. podmiotów gospodarki narodowej z terenu województwa małopolskiego, które pozytywnie przeszły weryfikację w Bazie Jednostek Statystycznych, a więc aktywnie prowadziły działalność gospodarczą⁵. Łączna liczba pracujących⁶ we wszystkich tych jednostkach wyniosła w tym czasie 1 264,0 tys. Niemal 2/3 (64,6% – 172,0 tys.) ogółu jednostek funkcjonowało w miastach, natomiast 35,4% (94,1 tys.) – na wsi. Jeszcze silniej dzieliła się liczba pracujących: prawie 3/4 (74,7% – 944,3 tys.) osób pracowało w podmiotach działających w miastach, a zaledwie 1/4 (25,3% – 319,7 tys.) – na wsi. Zauważyć jednak należy, że aż 111,8 tys. podmiotów z 640,7 tys. pracujących skupiały miasta na prawach powiatu i gdy wyłączy się ich udział, zarówno struktura samych podmiotów gospodarczych, jak i pracujących w nich osób, kształtują się odmiennie.

W strukturze podmiotów gospodarczych według podstawowego rodzaju prowadzonej działalności na obszarze województwa zdecydowanie dominowała sekcja *Handel; naprawa pojazdów samochodowych*, w której zarejestrowanych była niemal 1/4 (23,7%) ogółu jednostek. Sekcja ta skupiała 63,1 tys. podmiotów, a więc niemal dwa razy więcej, niż druga co do liczebności sekcja *Budownictwo* (33,4 tys. – 12,6% ogółu podmiotów). Znaczna liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowana była w 2014 roku także w sekcji *Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna* (25,8 tys., tj. 9,7% ogółu; sekcję tę jednak wyłączone z badania⁷), a w dalszej kolejności – w sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* (24,9 tys., tj. 9,4% ogółu). Łącznie sekcje te obejmowały ponad połowę (56,4%) wszystkich podmiotów zarejestrowanych w województwie. Liczebność każdej z pozostałych sekcji nie przekraczała 19 tys. podmiotów, osiągając udział w ogóle nie wyższy niż 7,0%. Sekcja *Handel; naprawa pojazdów samochodowych* posiadała dominujący charakter również ze względu na liczbę pracujących. W branży tej pracowała niemal 1/5 ogółu (19,5% – 246,7 tys. osób). W dalszej kolejności plasowały się: *Przetwórstwo przemysłowe* (220,7 tys., tj. 17,5% ogółu), *Edukacja* (158,2 tys., tj. 12,5% ogółu; wyłączone z badania) i *Budownictwo* (104,7 tys., tj. 8,3% ogółu).

Po wyłączeniu sekcji klasyfikacji PKD 2007 uznanych za mało istotne dla badania, i zawężeniu obszaru obserwacji do dziewięciu sekcji uznanych za kluczowe, liczba podmiotów zmniejszyła się do 171,7 tys., a liczba pracujących – do 787,3 tys. (odpowiednio: 109,5 tys. i 430,6 tys. przy pominięciu miast na prawach powiatu). W tym przypadku udział podmiotów zarejestrowanych w miastach wynosił 59,4%, wobec 40,6% na wsi, a udział pracujących – odpowiednio 71,9% wobec 28,1%.

⁵ Patrz: Uwagi metodyczne, na str. 5.

⁶ Patrz: Uwagi ogólne, ust. 2 na str. 4.

⁷ Tamże, ust. 3.

Specjalizacja gmin

Na podstawie wyników przeprowadzonych analiz 131 gminom województwa małopolskiego (73,2% ogółu) została przypisana specjalizacja (jedna lub więcej) w zakresie sekcji PKD 2007. Pozostałe 48 gmin (26,8%), pod względem liczby pracujących, nie specjalizowało się w żadnej sekcji. Do grupy powiatów, w których każda gmina posiadała wytypowaną specjalizację należały: limanowski, olkuski oraz tatrzański.

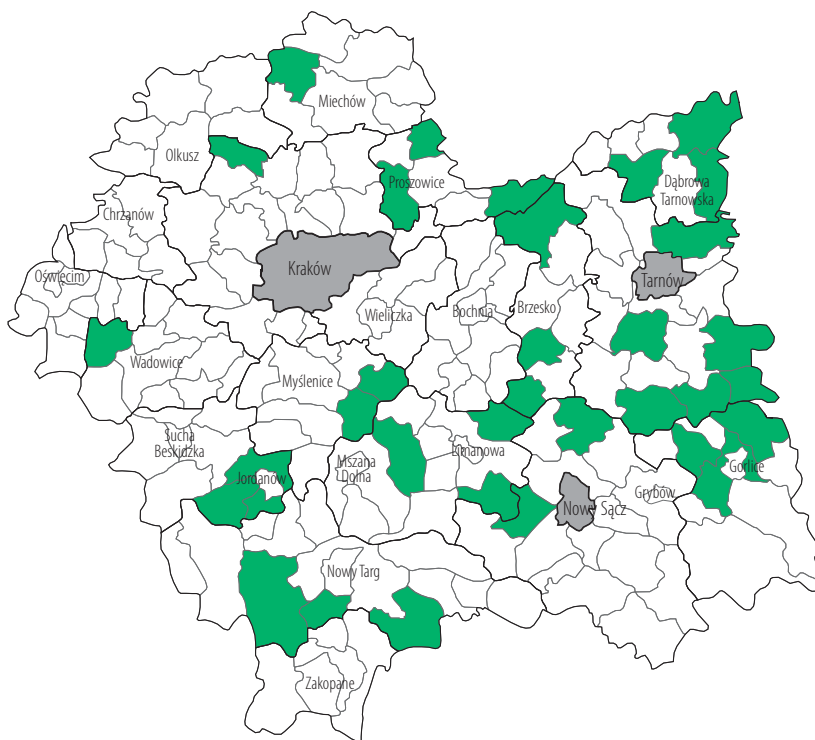
Dla 74 gmin (56,5%) została przyporządkowana 1 specjalizacja: głównie w sekcji *Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, Budownictwo* oraz *Transport i gospodarka magazynowa*. 2 specjalizacje zostały wytypowane dla 28 ośmiu gmin (21,4%) – z najczęściej występującymi ze sobą w parze sekcjami *Przetwórstwo przemysłowe* oraz *Opieka zdrowotna i pomoc społeczna*. Dla 21 gmin (16,0%) wytypowano po 3 specjalizacje – najliczniej reprezentowane przez sekcje w następującym układzie: *Przetwórstwo przemysłowe, Budownictwo, Handel; naprawa pojazdów samochodowych* oraz *Przetwórstwo przemysłowe, Handel; naprawa pojazdów samochodowych, Opieka zdrowotna i pomoc społeczna*. Specjalizację w zakresie 4 sekcji posiadało 8 gmin: Brzesko, Trzebinia, Dąbrowa Tarnowska, miasto Gorlice, Zielonki, Myślenice, Krynica-Zdrój oraz miasto Oświęcim. 5 spośród nich specjalizowało się w tym samym zakresie, mianowicie w sekcjach: *Przetwórstwo przemysłowe, Budownictwo, Handel; naprawa pojazdów samochodowych* oraz *Opieka zdrowotna i pomoc społeczna*.

Sekcja A – Rolnictwo, Leśnictwo, Łowiectwo i Rybactwo

Rolnictwo w województwie małopolskim ze względu na znaczne rozdrobnienie powierzchni gruntów rolnych nie jest wysoko wyspecjalizowane. Analiza danych REGON, wspomagana wynikami NSP2011, pozwoliła jednak na przypisanie grupie gmin specjalizacji rolniczej.

Łączna liczba pracujących w sekcji A w 2014 roku wyniosła blisko 5,5 tys. osób, a liczba podmiotów w rejestrze REGON – 2,3 tys.⁸. Pracujący w rolnictwie stanowili jedynie 0,9% pracujących w województwie. Większość z nich (55,4%) pracowało w dziale *uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową*. Zatrudnienie w dziale *leśnictwo i pozyskiwanie drewna*, głównie ze względu na dość dużą lesistość niektórych obszarów województwa, skupiało 43,7% pracujących w rolnictwie.

Mapa 1. Specjalizacja gmin w sekcji A – Rolnictwo, Leśnictwo, Łowiectwo i Rybactwo

Za specjalizujące się w rolnictwie uznano 32 gminy województwa małopolskiego. Były to w zdecydowanej większości gminy wiejskie (29). Jedynie trzy z nich to gminy miejsko-wiejskie. Gminy te zlokalizowane były głównie we wschodniej i centralnej części województwa. Bardzo niewiele gmin rolniczych było natomiast na zachodzie Małopolski. Duże skupisko gmin specjalizujących się w rolnictwie występowało w pasie pomiędzy Tarnowem a Gorlicami – 8 gmin. Skupiska gmin występowały także w powiatach w centrum województwa: limanowskim (3), brzeskim (3), nowosądeckim (2). Skupiska takie można było też zauważyć w powiecie myślenickim (2) i suskim (2). Na północy województwa po 3 gminy rolnicze występowały w powiecie proszowickim i dąbrowskim, a w południowej części województwa – 3 w powiecie nowotarskim.

Specjalizacja gmin w rolnictwie nie była jednolita. Gminy z północy Małopolski specjalizowały się głównie w uprawach. Na południu natomiast popularna była hodowla zwierząt. Na obszarach przedgórskich – położonych w centrum województwa, dominującą rolę odgrywało *leśnictwo i działalność związana z pozyskiwaniem drewna*, np. w gminie Dobra większość zatrudnionych w sekcji A pracowało w leśnictwie.

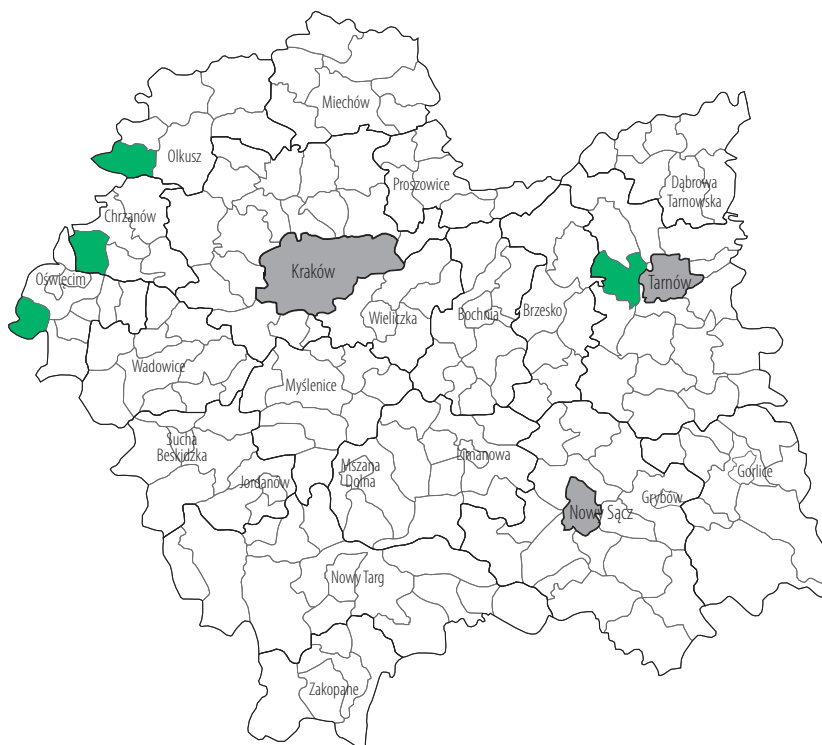
⁸ Dane o liczbie podmiotów i pracujących w sekcji Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo dotyczą podmiotów zarejestrowanych w REGON i nie uwzględniają danych pochodzących z Narodowego Spisu Powszechnego 2011, który pełnił funkcję źródła danych o charakterze pomocniczym.

Sekcja B – Górnictwo i wydobywanie

Sekcja B Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007 obejmuje *Górnictwo i wydobywanie*. W 2014 roku w województwie małopolskim odsetek osób pracujących w tej sekcji wyniósł 2,0% ogółu pracujących w kluczowych sekcjach⁹. Podmioty należące do sekcji *Górnictwo i wydobywanie* stanowiły 0,1% podmiotów w województwie małopolskim.

W województwie małopolskim specjalizacja z zakresu *Górnictwa i wydobywania* wystąpiła tylko w czterech gminach. Były to gminy: Libiąż, Brzeszcze, Bukowno oraz Wierzchosławice. Trzy z nich, wymienione w pierwszej kolejności, znajdują się w zachodniej części województwa małopolskiego przy granicy z województwem śląskim, natomiast gmina Wierzchosławice zlokalizowana jest we wschodniej części województwa małopolskiego, w powiecie tarnowskim. Ponadto dla gminy Wierzchosławice *Górnictwo i wydobywanie* stanowiło jedyną dominującą sekcję, natomiast pozostałe gminy specjalizowały się jeszcze w sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* (Bukowno) lub sekcji *Handel; naprawa pojazdów samochodowych* (Libiąż i Brzeszcze).

Mapa 2. Specjalizacja gmin w sekcji B – Górnictwo i wydobywanie

Wśród gmin, które wyróżniała działalność charakterystyczna dla górnictwa i wydobywania, gminy Libiąż i Brzeszcze specjalizowały się w grupie związanej z *wydobywaniem węgla kamiennego*. Ma to związek z występowaniem złóż tego surowca w powiatach chrzanowskim i oświęcimskim, na których terenie znajdują się wymienione wyżej gminy. W gminie Bukowno wszyscy pracujący w omawianej sekcji wykonywali zadania zawierające się w grupie *wydobywanie kamienia, piasku i gliny*. Grupa ta należy do działu sklasyfikowanego jako *pozostałe górnictwo i wydobywanie*. Dla gminy Wierzchosławice dominującą grupą pod względem liczby pracujących była *działalność usługowa wspomagająca eksploatację złóż ropy naftowej i gazu ziemnego* (dział: *działalność usługowa wspomagająca górnictwo i wydobywanie*). Niewielki odsetek pracujących należących do sekcji *Górnictwo i wydobywanie* w gminie Wierzchosławice związany był z grupą dotyczącą *wydobywania kamienia, piasku i gliny*, w dziale *pozostałe górnictwo i wydobywanie*.

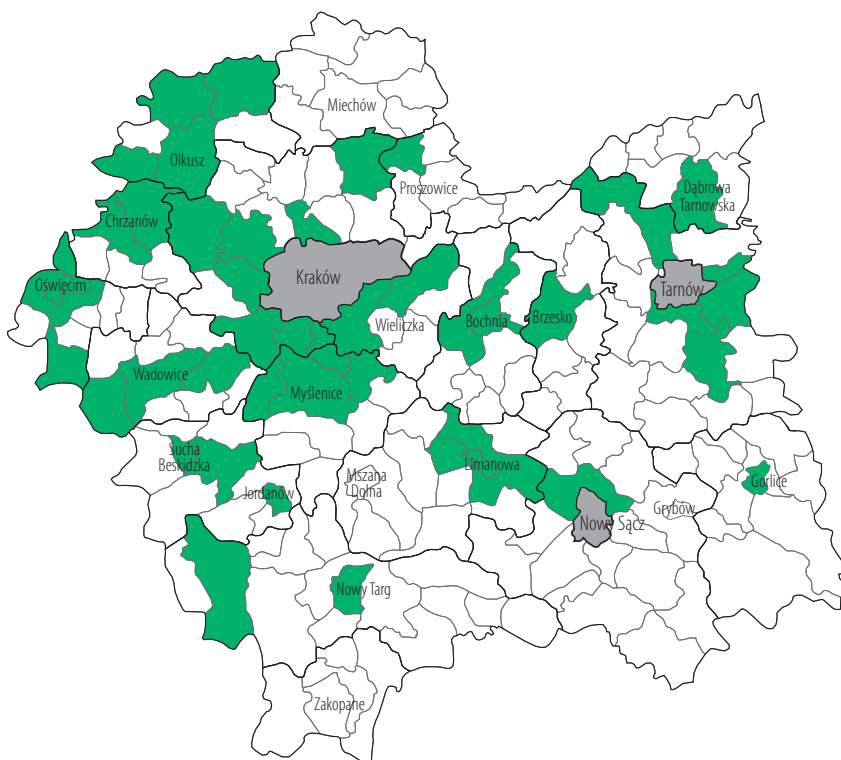
⁹ Patrz: Uwagi ogólne, ust. 3 na str. 4.

Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe

Charakterystyka zatrudnienia w przetwórstwie przemysłowym w województwie małopolskim wykazuje znaczną jego koncentrację w dużych ośrodkach miejskich i ich sąsiedztwie. Ponadto przetwórstwo przemysłowe w regionie jest bardzo zróżnicowane ze względu na rodzaj działalności produkcyjnej.

W 2014 roku w *Przetwórstwie przemysłowym* pracowało 138,2 tys. osób, co stanowiło 22,2% ogółu pracujących w województwie¹⁰. Za posiadające specjalizację w przetwórstwie przemysłowym gminy uznano 46 z nich (25,7% wszystkich gmin). Większość z nich stanowiły gminy miejsko-wiejskie (23). Gmin miejskich ze specjalizacją przemysłową było 8, a wiejskich 15. W gminach tych pracowało 105,7 tys. osób, czyli 76,5% wszystkich pracujących w tej sekcji w województwie.

Mapa 3. Specjalizacja gmin w sekcji C – Przetwórstwo przemysłowe

Największa koncentracja gmin o specjalizacji w *Przetwórstwie przemysłowym* występowała na północnym-zachodzie województwa. Były to głównie gminy wokół miasta Krakowa, gminy graniczące z województwem śląskim, a także gminy położone wokół miast Oświęcim i Wadowice. Drugim wyraźnym skupiskiem takich gmin były okolice miasta Tarnowa. Podobne skupisko występowało wokół miasta Nowy Sącz.

W gminach o specjalizacji w przetwórstwie przemysłowym najwięcej osób pracowało w dziale *produkcja artykułów spożywczych* – 13,7% pracujących w *Przetwórstwie przemysłowym*. Największy udział zatrudnionych w tym dziale wśród wszystkich gmin występował w gminach: Wadowice (11,4%), Skawina (8,0%) i miasto Limanowa (7,5%).

Wysoki udział pracujących odnotowano również w dziale *produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń* – 13,7%. Największym odsetkiem pracujących w tym dziale wśród gmin ze

¹⁰ Patrz: Uwagi ogólne, ust. 2 na str. 4.

specjalizacją w Przetwórstwie przemysłowym charakteryzowały się gminy: Chełmec (8,7%), miasto Gorlice (6,9%) i Olkusz (6,5%).

Kolejnym istotnym ze względu na liczbę pracujących działem była *produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych*. Udział zatrudnionych w tym dziale wynosił 10,1%. Gminy, których udział zatrudnienia w tym dziale był największy, to: Wolbrom (27,1%), Myślenice (13,4%) i Niepołomice (12,2%). Tylko w tych trzech gminach pracowało ponad połowa zatrudnionych w omawianym dziale produkcji przemysłowej.

Warto również zwrócić uwagę na niektóre gminy skupiające znaczną część pracujących w wybranych działach *Przetwórstwa przemysłowego*.

W przypadku *produkcji wyrobów tekstylnych* w gminie Andrychów pracowało 44,6% wszystkich zatrudnionych w tym dziale. W *produkcji odzieży* specjalizowały się gminy Nowy Targ i Kęty (udział pracujących w dziale odpowiednio 20,5% i 11,6%).

Gmina Kalwaria Zebrzydowska skupiała ponad połowę pracujących w dziale *produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych* (52,3%). Gmina ta skupiała ponadto 22,5% pracujących w dziale *produkcja mebli*.

W *produkcji papieru i wyrobów z papieru* znaczącą rolę odgrywały gminy Klucze (22,0% ogółu pracujących w dziale) i Wadowice (20,1%). Zatrudnienie w dziale *produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych* koncentrowało się głównie w mieście Oświęcim (53,9% ogółu pracujących w dziale).

W kolejnym dziale *produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych*, w którym zatrudnionych było 7,6% pracujących w *Przetwórstwie przemysłowym*, istotną rolę odgrywały gminy: Skrzyszów (26,2% ogółu pracujących w dziale), Klucze (13,4%), Żabno (11,6%) i Skawina (11,2%). Łącznie gminy te skupiały 62,5% zatrudnionych w tym dziale.

W dziale *produkcja metali* szczególnie specjalizowały się gminy: Bukowno (32,8% ogółu zatrudnionych w dziale), miasto Bochnia (28,8%) i Kęty (22,9%). Łącznie w gminach tych pracowało 84,5% wszystkich zatrudnionych w dziale *produkcja metali*.

Większość pracujących w dziale *produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych* skupiały gminy: Skawina (61,6%) i Sucha Beskidzka (19,6%).

Ponad połowa zatrudnionych w dziale *produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli*, pracowała w gminach: Niepołomice (25,3%) i Andrychów (25,2%).

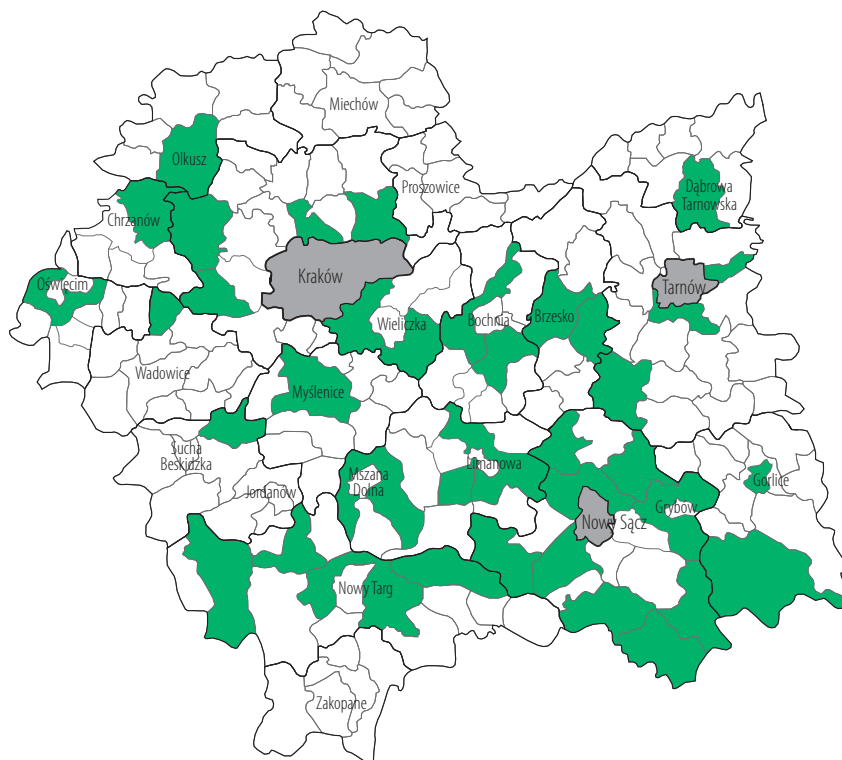
Zaprezentowana analiza pokazuje, że wśród małopolskich gmin specjalizujących się w przetwórstwie przemysłowym występuje silne zróżnicowanie pod względem działów produkcji. Bogata różnorodność specjalizacji świadczy o wysokiej atrakcyjności inwestycyjnej województwa i szerokim rynku zbytu. Warto też zwrócić uwagę występowanie działów, w których zatrudnienie jest bardzo małe, np. *produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych*.

Sekcja F – Budownictwo

Cechą łączącą znaczną liczbę gmin w województwie małopolskim w 2014 roku była wspólna specjalizacja w ramach sekcji F – *Budownictwo*. Wspomniana specjalizacja wystąpiła w 42 gminach województwa małopolskiego.

Przeważającą część gmin w obrębie specjalizacji w sekcji F stanowiły gminy wiejskie – 64,3%, a w dalszej kolejności gminy miejsko-wiejskie – 30,9% oraz miejskie – 4,8%. W odniesieniu do poszczególnych powiatów województwa małopolskiego, największą liczbę gmin specjalizującą się w *Budownictwie* zaobserwowano w powiecie nowosądeckim – 9 gmin, tarnowskim – 5 gmin oraz krakowskim, limanowskim, nowotarskim – po 4 gminy. Z kolei powiatami, w których nie odnotowano żadnych gmin specjalizujących się w sekcji *Budownictwo* były powiaty: miechowski, proszowicki oraz tatrzański.

Mapa 4. Specjalizacja gmin w sekcji F – Budownictwo

Budownictwo jest licznie reprezentowane przez małopolskie przedsiębiorstwa. W gminach województwa małopolskiego zarejestrowanych było w 2014 roku łącznie blisko 24,1 tys. podmiotów gospodarczych¹¹ tej branży, co stanowiło drugi najwyższy wynik spośród wszystkich sekcji PKD. 42 gminy, dla których sektor budownictwa został wytypowany jako specjalizacja, skupiały 38,1% podmiotów gospodarczych. Przedsiębiorstwa branży budowlanej charakteryzowały się silnym rozdrobnieniem i znajdowały się w każdej gminie województwa. W branży budowlanej pracowało w gminach województwa małopolskiego 63 tys. osób, z czego 43,8% świadczyło pracę na terenie gmin, których specjalizacją była sekcja F. Pod względem liczby pracujących osób *Budownictwo* było czwartą najważniejszą branżą regionu.

W omawianej sekcji wyróżnić można trzy główne działy: *roboty budowlane związane z wznoszeniem budynków*, *roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej* oraz *roboty budowlane specjalistyczne*. Spośród wszystkich gmin województwa małopolskiego najwięcej pracujących w sekcji F w 2014 roku odnotowano w dziale *roboty budowlane specjalistyczne* – 57,9%, z kolei najmniej – w dziale *roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej* – 6,8%.

W gminach specjalizujących się w ramach sekcji *Budownictwo*, zaobserwowano zbliżoną strukturę zatrudnienia, jak w przypadku wszystkich gmin w województwie małopolskim. Największą liczbą pracujących w sekcji *Budownictwo* charakteryzował się dział *roboty budowlane specjalistyczne* – 54,1%, z kolei najmniej pracujących odnotowano w dziale *roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej* – 6,8%.

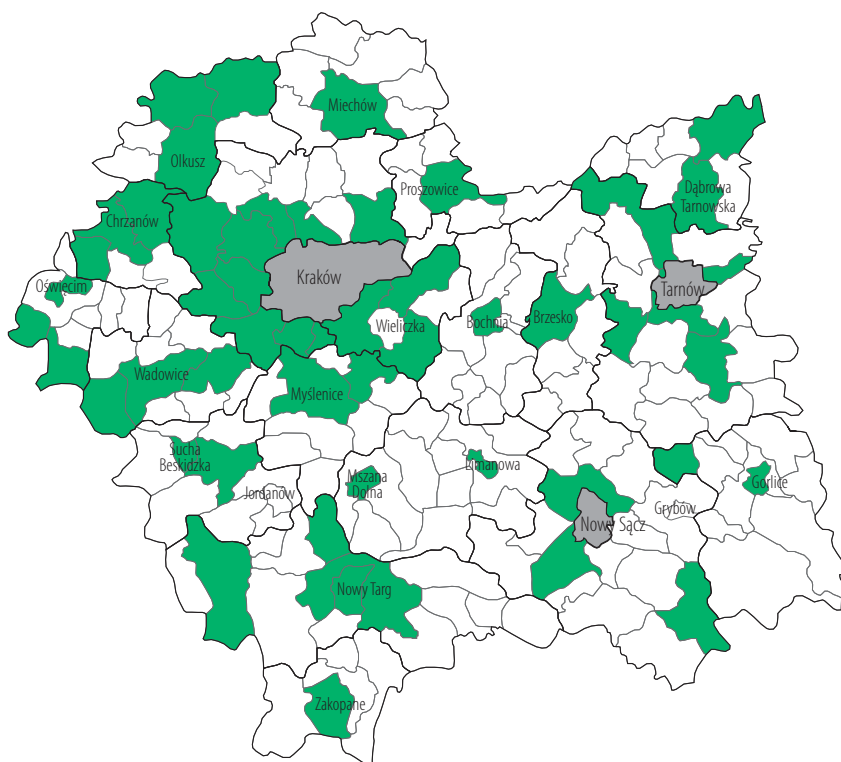
W przypadku 16 gmin województwa małopolskiego sekcja F była jedynym obszarem specjalizacji, 8 gmin posiadało po 2 specjalizacje, 10 gmin – po 3 specjalizacje, a 8 gmin – po 4 specjalizacje. Wśród najczęściej powtarzających się dodatkowych specjalizacji znalazły się: *Handel; naprawa pojazdów samochodowych* (20 gmin), *Opieka zdrowotna i pomoc społeczna* (7 gmin) oraz *Transport i gospodarka magazynowa* (5 gmin).

¹¹ Patrz: Uwagi ogólne, ust. 2 na str. 4.

Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle

W gminach województwa małopolskiego zarejestrowanych było w 2014 roku łącznie 39,2 tys. podmiotów gospodarczych w sektorze handlowym, co stanowiło 25,4% ogółu¹². Pracowało w nich 121,2 tys. osób, czyli 19,4% wszystkich pracujących w województwie – najczęściej spośród analizowanych sekcji PKD. Analiza specjalizacji gmin województwa umożliwiła wytypowanie aż 51 gmin w sekcji G. Były to w przeważającej części gminy o charakterze miejsko-wiejskim (27), a w dalszej kolejności – wiejskim (16) i miejskim (8).

Mapa 5. Specjalizacja gmin w sekcji G – Handel hurtowy i detaliczny; Naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle

Jako najistotniejsze ogniwo obrotu towarowego *handel detaliczny* dominował w strukturze zarówno liczby podmiotów, jak i zatrudnionych w nich osób (odpowiednio: 60,6% podmiotów i 50,9% pracujących w sekcji), a największym udziałem pracujących w takich jednostkach charakteryzowały się: Olkusz, Wieliczka i Nowy Targ. Na dalszej pozycji uplasował się *handel hurtowy* (odpowiednio: 22,1% i 28,4%), a najmniejsze znaczenie posiadał *handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi oraz naprawa pojazdów samochodowych* (odpowiednio: 17,3% i 12,6%).

Charakterystyczna dla branży handlowej jest sprzedaż towarów w często niewielkich punktach sprzedaży, co z kolei wiąże się z dużym rozdrobnieniem handlu detalicznego w regionie, w każdej gminie zarejestrowane są bowiem przedsiębiorstwa prowadzące tego rodzaju działalność i zatrudniające pewną liczbę pracowników. W rozmieszczeniu przedsiębiorstw tej branży na terenie województwa można jednak zauważyć pewne prawidłowości. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w sekcji *Handel; naprawa pojazdów samochodowych* najwyższy udział osiągały w północno-zachodniej części województwa oraz w pasie okalającym jego stolicę, a także w gminach położonych w bezpośrednim sąsiedztwie głównych ośrodków subregionalnych – Nowego

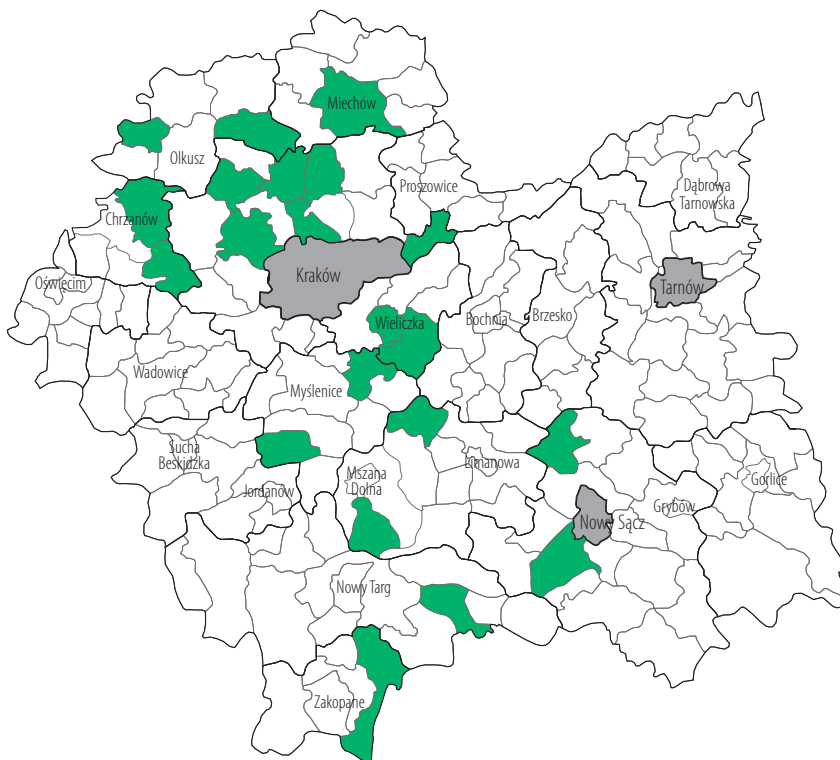
¹² Patrz: Uwagi ogólne, ust. 3 na str. 4.

Sącza, Tarnowa i Nowego Targu. Znaczącą rolę pełniły także lokalne ośrodki miejskie o charakterze powiatowym, zwłaszcza miasta ze znaczącą koncentracją punktów sprzedaży detalicznej: Bochnia, Brzesko, Chrzanów, Dąbrowa Tarnowska, Gorlice, Miechów, Oświęcim, Olkusz, Proszowice, Sucha Beskidzka, Wadowice, Zakopane. Lokalizacja taka wynikała z gęstszej sieci placówek punktów sprzedaży detalicznej w większych miastach w porównaniu z innymi obszarami w województwie. Na potencjał handlowy gmin położonych w obszarze metropolitalnym Krakowa i innych miast na prawach powiatu oddziaływała także działalność dużych przedsiębiorstw, dla których bardziej chłonny rynek zbytu implikuje większe możliwości rozwojowe. W przypadku podmiotów sprzedających pojazdy zauważa się ponadto powiązanie lokalizacji z układem komunikacyjnym aglomeracji. Przy drogach krajowych na terenie gmin Myślenice i Wieliczka zlokalizowały działalność firmy prowadzące sprzedaż hurtową i detaliczną samochodów i akcesoriów samochodowych.

Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa

W sekcji *Transport i gospodarka magazynowa* działało w 2014 roku w województwie małopolskim 9,6 tys. podmiotów gospodarczych¹³, co stanowiło udział w wysokości 6,2%. Jednostki tej branży posiadały w sumie 29,8 tys. pracujących, tj. 4,8% ogółu. Analiza specjalizacji gmin pozwoliła na wytypowanie 21 gmin w sekcji H. Były to głównie gminy o charakterze wiejskim (15), a w dalszej kolejności – miejsko-wiejskim (6).

Mapa 6. Specjalizacja gmin w sekcji H – Transport i gospodarka magazynowa

W zakresie konkretnego rodzaju prowadzącej działalności, zdecydowanie dominującą rolę, tak pod względem liczby zarejestrowanych podmiotów, jak i posiadanych pracowników, pełniły w województwie jednostki trudniące się transportem lądowym i rurociągowym (odpowiednio: 92,1% podmiotów i 91,3% pracujących

¹³ Patrz: Uwagi ogólne, ust. 2 na str. 4.

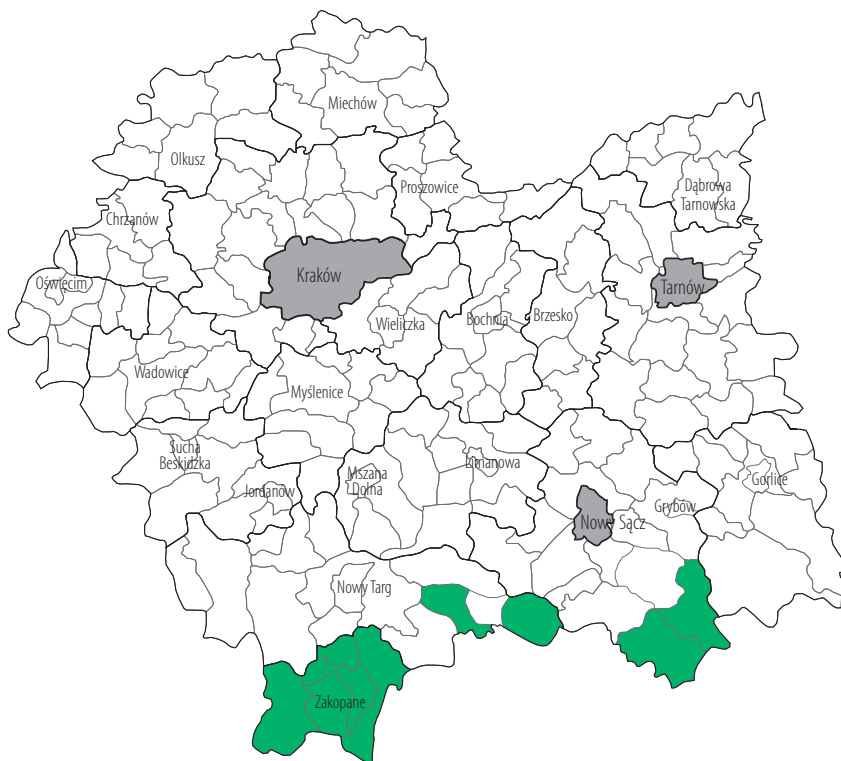

w sekcji), a największym udziałem pracujących w takich jednostkach charakteryzowały się: Miechów, Stary Sącz i Trzebinia. Na dalszej pozycji uplasowała się działalność związana z *magazynowaniem i usługami wspomagającymi transport* (odpowiednio: 5,7% i 7,7%). *Transport wodny, lotniczy oraz działalność pocztowa i kurierska* posiadały natomiast w skali województwa marginalne znaczenie, osiągając udziały w liczbie podmiotów poniżej 1,0% i niewiele wyższe udziały w liczbie pracujących.

Podmioty gospodarcze działające w branży transportowo-magazynowej osiągały znaczącą pozycję w strukturze szczególnie w gminach Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego, położonych na północ od miasta i z nimi graniczących. Atrakcyjność tych lokalizacji jest spowodowana stosunkową bliskością względem centrum metropolii i sąsiednich województw oraz dobrymi powiązaniem z siecią komunikacyjną kraju. Zauważalne było także usytuowanie gmin z najwyższym udziałem przedsiębiorstw tej branży w gminach obszaru metropolitalnego położonych na południe od miasta, w pobliżu przebiegu autostrady A4, a także w obszarze pozametropolitalnym, w linii przecinającej województwo na osi północ-południe. Nieprzypadkowe zdawały się także lokalizacje w przebiegu ważniejszych dróg krajowych, szczególnie DK4, DK94, DK7, DK79, DK75, DK87, DK28, DK49 i głównych linii kolejowych (zwłaszcza w północnej części województwa) oraz w pobliżu przejścia granicznego Jurgów (Bukowina Tatrzańska). Usytuowanie takie znacznie ułatwia bowiem prowadzenie działalności gospodarczej, szczególnie w branży związanej z transportem, magazynowaniem czy przeładunkiem towarów.

Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi

Mapa 7. Specjalizacja gmin w sekcji I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi

Województwo małopolskie jest bardzo atrakcyjnym popularnym turystycznie regionem kraju. Decydujący wpływ na to ma stolica województwa – Kraków. Atrakcyjność turystyczna obszarów górskich również przyciąga dużą liczbę turystów, co sprzyja rozwojowi zatrudnienia w branży turystycznej.

Łączna liczba pracujących w sekcji *Zakwaterowanie i gastronomia* w 2014 roku wyniosła ponad 17,3 tys., co stanowiło 2,8% pracujących w województwie. Liczba podmiotów zarejestrowanych w tej sekcji wynosiła natomiast 5,8 tys. Większość osób pracujących związana była z działem *działalność usługowa związana z wyżywieniem* – 57,5%. Pozostałe osoby pracowały w dziale *zakwaterowanie*.

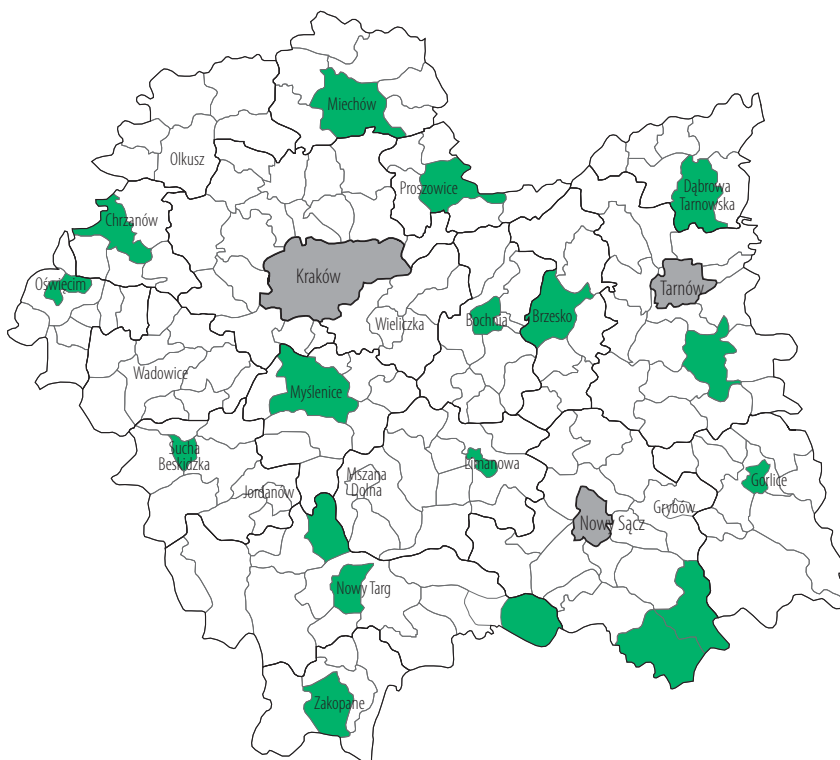
Na podstawie wyników analizy uznano, że 9 gmin w województwie posiada specjalizację w zakresie sekcji *Zakwaterowanie i gastronomia*. W gminach ze specjalizacją w tym obszarze pracowało 6,0 tys. osób, co stanowiło 34,7% ogółu pracujących w tej sekcji w województwie.

Mapa specjalizacji gmin w zakresie sekcji *Zakwaterowanie i gastronomia* dokładnie obrazuje gdzie branża ta rozwijała się najlepiej. Były to przede wszystkim wszystkie gminy powiatu tatrzańskiego (5), a także po dwie gminy powiatów nowosądeckiego i nowotarskiego. W przypadku gmin podhalańskich decydujący wpływ na ich specjalizację mają Tatry i ich atrakcyjność turystyczna. W pozostałych gminach główną atrakcją będą górskie obszary Beskidów i Pienin, gdzie dobrze funkcjonuje agroturystyka i działalność uzdrowiskowa (Krynica-Zdrój, Muszyna).

Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

W województwie małopolskim w 2014 roku w sekcji *Opieka zdrowotna i pomoc społeczna* zarejestrowanych było 7,9 tys. podmiotów gospodarczych¹⁴ z liczbą pracujących 38,4 tys. W podziale na działy sekcji Q najwięcej osób pracowało w *opiece zdrowotnej* (83,0%). Na pozostałe działy: *pomoc społeczna z zakwaterowaniem* oraz *pomoc społeczna bez zakwaterowania* przypadało odpowiednio 8,4% i 8,6% pracujących w sekcji Q.

Mapa 8. Specjalizacja gmin w sekcji Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

¹⁴ Patrz: Uwagi ogólne, ust. 2 na str. 4.

Analiza specjalizacji gmin województwa małopolskiego umożliwiła wytypowanie 18 gmin, które specjalizowały się w sekcji *Opieka zdrowotna i pomoc społeczna* (11 gmin miejsko-wiejskich i 7 gmin miejskich). Gminy wytypowane do specjalizacji w tym obszarze skupiały 35,8% podmiotów gospodarczych tej sekcji i 52,2% przypadającej na nią liczby pracujących.

Pogłębiona analiza danych w grupach sekcji *Opieka zdrowotna i pomoc społeczna* wskazuje na generowanie największej liczby miejsc pracy przez podmioty działające w grupie *działalność szpitali* (56,7% ogółu pracujących w sekcji Q w wytypowanych gminach), a w dalszej kolejności w grupie *praktyka lekarska* (18,9%) oraz *pozostała działalność w zakresie opieki zdrowotnej* (7,4%).

Na uwagę zasługuje fakt, że 4 spośród 18 gmin ze specjalizacją w zakresie ochrony zdrowia posiadały status uzdrowiska. Były to: Krynica-Zdrój, Muszyna oraz Szczawnica – położone w Beskidzie Sądeckim oraz Rabka-Zdrój, która znajduje się w Kotlinie Rabczańskiej (pomiędzy Gorcami, a Luboniem Wielkim). Specjalizacja gmin uzdrowiskowych determinowana była przez występowanie na ich terenie zakładów uzdrowiskowych (np. szpitali, przychodni, sanatoriów uzdrowiskowych, zakładów przyrodolecznictwa, ośrodków rehabilitacji) oraz urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego (pikalnie wód mineralnych, baseny rehabilitacyjne, parki zdrojowe). W gminach Krynica-Zdrój, Szczawnica oraz Rabka-Zdrój ponad połowa osób pracujących w sekcji Q świadczyła pracę w grupie *działalność szpitali*. W gminie Muszyna najwięcej pracujących odnotowano w grupie *pozostała działalność w zakresie opieki zdrowotnej*.

Pośród pozostałych 14 gmin nie mających statusu uzdrowiska, aż 13 gmin pełniło funkcję siedziby powiatu, a zatem posiadało na swym terenie szpital powiatowy¹⁵. Jedyną gminą o specjalizacji z zakresu sekcji Q, a nie będącą siedzibą powiatu ani nie posiadającą statusu uzdrowiska, była gmina Tuchów z powiatu tarnowskiego. W przypadku wszystkich 18 gmin sekcja *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna* nie była ich jedynym obszarem specjalizacji: 9 gmin posiadało po 2 specjalizacje, 6 gmin po 3 specjalizacje, 3 gminy posiadały dodatkowo 1 specjalizację. Wśród najczęściej powtarzających się dodatkowych specjalizacji znalazły się: *Handel; naprawa pojazdów samochodowych* (16 gmin), *Przetwórstwo przemysłowe* (11 gmin), *Budownictwo* (7 gmin) oraz *Zakwaterowanie i gastronomia* (4 gminy, z czego 3 to uzdrowiska oraz miasto Zakopane).

Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją

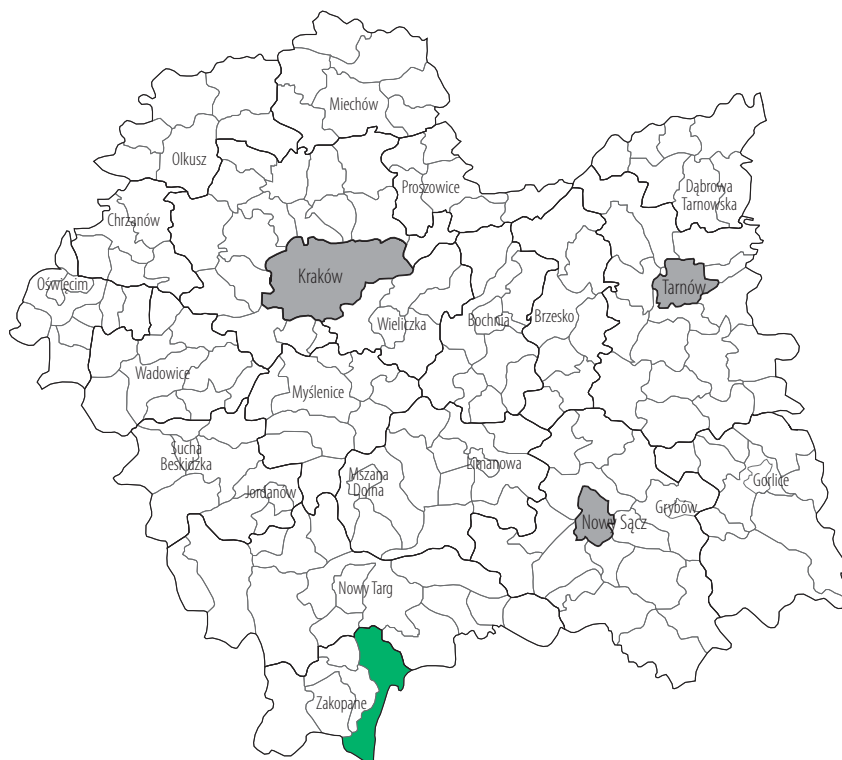
Sekcja R Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007 obejmowała jednostki prowadzące działalność związaną z kulturą, rozrywką i rekreacją. W województwie małopolskim w 2014 roku w omawianej sekcji zarejestrowanych było 3,1 tys. podmiotów gospodarczych¹⁶ (2,8% podmiotów gospodarczych w województwie) z liczbą pracujących 8,8 tys. (2,0%). W skali województwa liczba pracujących w działach sekcji R rozkładała się równomiernie pomiędzy działy: *działalność twórcza związana z kulturą i rozrywką* (32,8% pracujących), *działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostała działalność związana z kulturą* (32,6%) oraz *działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna* (34,0%).

Analiza specjalizacji gmin województwa małopolskiego umożliwiła wytypowanie 1 gminy w tym obszarze. Wskazaną jednostką była gmina wiejska położona w południowej części województwa, w powiecie tatrzańskim – Bukowina Tatrzańska. Specjalizacja taka wynikała głównie z atrakcyjnego pod względem turystyczno-rekreacyjnym położenia gminy i dobrze rozwiniętej infrastruktury sportowej na jej terenie. Spośród ogółu pracujących we wskazanej gminie, 13,6% świadczyło pracę w obszarze działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją. Osoby te stanowiły jednocześnie 3,6% wszystkich pracujących w sekcji R w województwie.

¹⁵ Nie wytypowanie w analizie dwóch siedzib powiatów gminy miejsko-wiejskiej Olkusza oraz gminy miejsko-wiejskiej Wieliczki może wynikać z łatwego dojazdu do miasta Krakowa, co pociąga za sobą ograniczenie specjalizacji w obrębie sekcji Q.

¹⁶ Patrz: Uwagi ogólne, ust. 2 na str. 4.

Mapa 9. Specjalizacja gmin w sekcji R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją

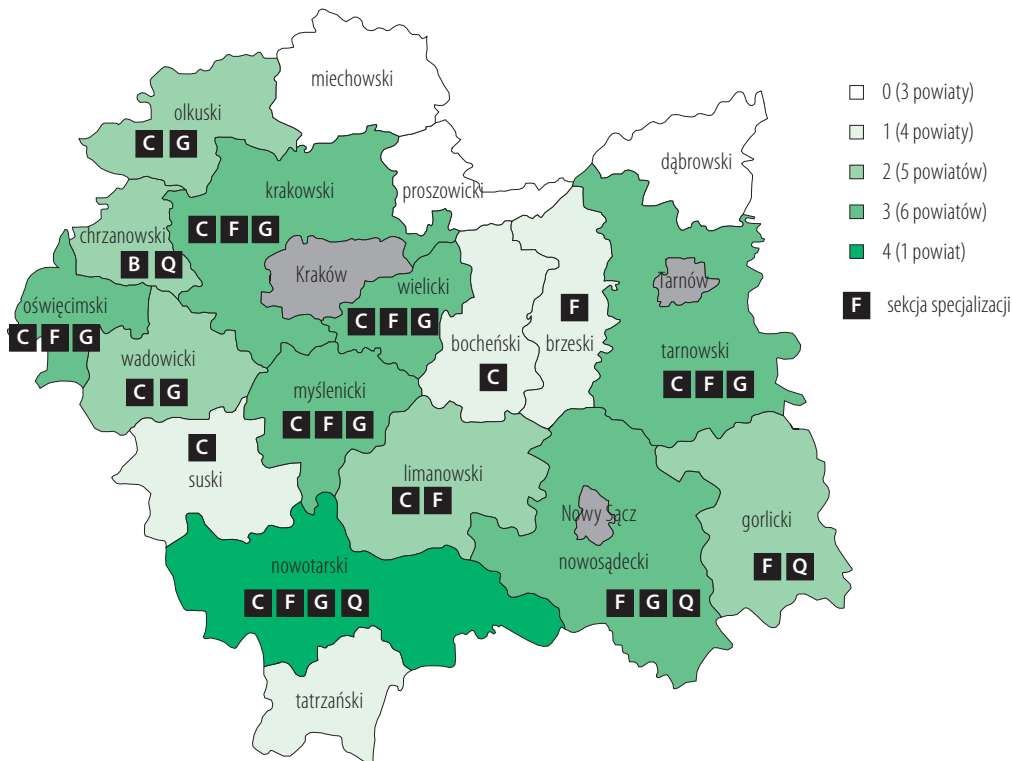
Struktura liczby pracujących w działach sekcji R w Bukowinie Tatrzańskiej zdecydowanie odbiega od struktury dla województwa. Najwięcej pracujących w wytypowanej do specjalizacji gminie odnotowano w dziale *działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna* – 94,4%, podczas gdy w działach: *działalność twórcza związana z kulturą i rozrywką* oraz *działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostała działalność związana z kulturą* świadczyło pracę po 2,8% pracujących w sekcji R w tej gminie.

W przypadku gminy Bukowina Tatrzańska sekcja R nie była jedynym obszarem specjalizacji. Wśród specjalizacji gminy znalazły się również sekcje *Transport i gospodarka magazynowa* oraz *Zakwaterowanie i gastronomia*.

Specjalizacja powiatów

Przeprowadzona analiza wykazała, że dla 3 spośród 19 powiatów tworzących województwo małopolskie nie można było wskazać żadnej specjalizacji w ramach sekcji PKD 2007. Do grupy tej należały powiaty: dąbrowski, miechowski oraz proszowicki. Wszystkie położone są w północnej części województwa małopolskiego przy granicy z województwem świętokrzyskim.

Mapa 10. Specjalizacja powiatów

Cztery powiaty województwa małopolskiego specjalizowały się w jednej sekcji PKD. Dla powiatów suskiego i bocheńskiego było to *Przetwórstwo przemysłowe*, brzeskiego – *Budownictwo*, natomiast dla tatrzańskiego – *Zakwaterowanie i gastronomia*.

Dwie specjalizacje wyodrębniono dla powiatów: chrzanowskiego, gorlickiego, limanowskiego, olkuskiego i wadowickiego. W dwóch wymienionych jako ostatnie, dominowała działalność związana z *Przetwórstwem przemysłowym*, a także *Handlem*; naprawą pojazdów samochodowych. Powiat chrzanowski, jako jedyny w województwie, wśród jednej ze swoich specjalizacji posiadał sekcję *Górnictwo i wydobywanie*. Wspólną, dominującą sekcją dla powiatów gorlickiego i limanowskiego było *Budownictwo*.

Najwięcej, bo sześć powiatów w województwie małopolskim, specjalizowało się w trzech sekcjach PKD 2007. Są to powiaty zlokalizowane wokół miast na prawach powiatu – Krakowa, Tarnowa i Nowego Sącza. Charakteryzowały się strukturą specjalizacji, na którą dla powiatów krakowskiego, myślenickiego, oświęcimskiego, tarnowskiego oraz wielickiego składały się sekcje *Przetwórstwo przemysłowe*, *Budownictwo* oraz *Handel; naprawa pojazdów samochodowych*. Spośród 6 powiatów z trzema specjalizacjami, tylko w powiecie nowosądeckim dominowała działalność związana z sekcjami F, G oraz Q.

Powiatem, który jako jedyny w województwie małopolskim charakteryzował się specjalizacjami w ramach czterech sekcji PKD 2007 był powiat nowotarski. Na jego terenie dominowała działalność związana z sekcjami: *Przetwórstwo przemysłowe*, *Budownictwo*, *Handel; naprawa pojazdów samochodowych* oraz *Opieka zdrowotna i pomoc społeczna*.

Pracujący w miastach na prawach powiatu

Dla miast na prawach powiatu: Krakowa, Nowego Sącza oraz Tarnowa, została przeprowadzona analiza struktury pracujących w sekcjach, działach, a także grupach klasyfikacji PKD. W przeciwieństwie do analizy w przekroju gminnym i powiatowym, dla trzech wspomnianych miast pod uwagę zostały wzięte wszystkie sekcje klasyfikacji PKD 2007. Należy mieć na uwadze, że w statystykach uwzględnione zostały dane dla jednostek lokalnych, których jednostka macierzysta zarejestrowana jest poza województwem małopolskim, natomiast części tych przedsiębiorstw (np. oddział, warsztat, fabryka, magazyn) znajdują na terenie województwa małopolskiego.

W 2014 roku miasta na prawach powiatu skupiały 42,0% podmiotów gospodarczych prowadzących działalność w województwie małopolskim (111,8 tys.) oraz 50,7% pracującej ludności województwa (640,7 tys. osób). W mieście wojewódzkim Krakowie działalność prowadziło 36,0% podmiotów zarejestrowanych w województwie, z liczbą pracujących stanowiącą 42,9% pracującej ludności województwa małopolskiego. W przypadku pozostałych miast na prawach powiatu statystyki przedstawiały się następująco: Nowy Sącz skupiał 2,8% podmiotów województwa i 3,5% pracujących, Tarnów – 3,3% podmiotów i 4,4% pracujących. Pracujący w miastach na prawach powiatu najliczniej reprezentowali sekcje: *Przetwórstwo przemysłowe, Handel; naprawa pojazdów samochodowych oraz Edukacja*. Spośród pracujących w sekcji *Handel; naprawa pojazdów samochodowych*, najwięcej pracujących przypadało na dział *handlu detalicznego* (z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi) – 63,1% pracujących w tej sekcji w Krakowie, 47,3% w Nowym Sączu i 51,9% w Tarnowie. Nowy Sącz i Tarnów wyróżniał większy niż w Krakowie udział pracujących w *handlu hurtowym* (z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi).

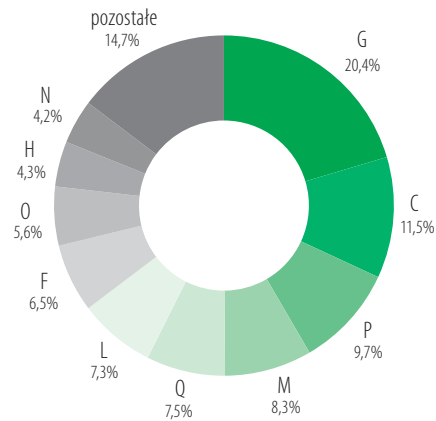
Pracujący w sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* byli najliczniejszą grupą w Nowym Sączu i Tarnowie oraz drugą w kolejności w Krakowie. Analiza pracujących w działach sekcji C wskazuje na największą koncentrację liczby pracujących w następujących działach klasyfikacji PKD:

- › Kraków: *produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli* (12,0% pracujących w sekcji *Przetwórstwo przemysłowe*), *produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń* (10,9%), *produkcja metali* (9,9%), *poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników* (9,0%), *produkcja artykułów spożywczych* (8,7%).
- › Nowy Sącz: *produkcja artykułów spożywczych* (25,4% pracujących w sekcji *Przetwórstwo przemysłowe*), *naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń* (22,4%), *produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli*; *produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania* (16,6%), *produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych* (10,3%).
- › Tarnów: *produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych* (23,0% pracujących w sekcji *Przetwórstwo przemysłowe*), *produkcja artykułów spożywczych* (15,1%), *produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń* (14,7%).

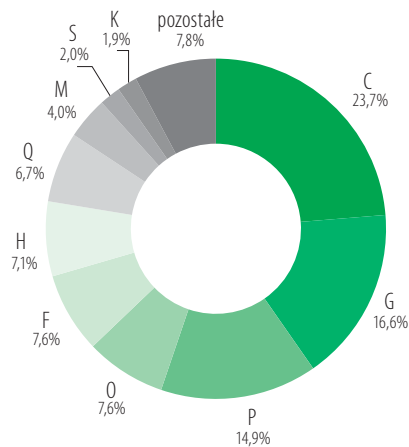
Miasta na prawach powiatu, jako ważne ośrodki edukacyjne, cechował również wysoki udział pracujących w sekcji *Edukacja*. W Krakowie odsetek ten wyniósł 9,7%, w Nowym Sączu – 14,9%, w Tarnowie – 13,0%. Kraków wyróżniał wysoki udział pracujących w grupie *Szkoły policealne oraz wyższe* – 38,7% pracujących w sekcji *Edukacja*. Dla Nowego Sącza i Tarnowa odsetek ten wyniósł odpowiednio: 12,7% oraz 13,1%.

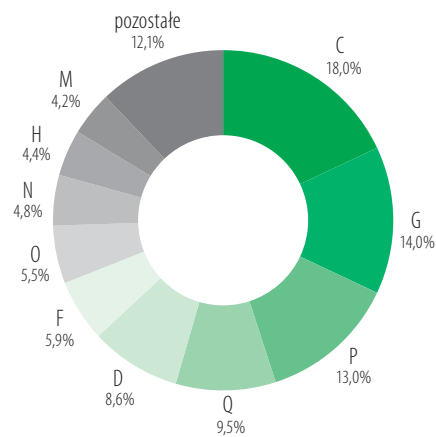
Wykres 1. Struktura pracujących według sekcji PKD w Krakowie

Wykres 2. Struktura pracujących według sekcji PKD w Nowym Sączu

Wykres 3. Struktura pracujących według sekcji PKD w Tarnowie

Poza wspomnianymi już, wspólnymi dla miast na prawach powiatu sekcjami z największą liczbą pracujących, struktura pracujących w mieście Krakowie jest odmienna niż w pozostałych dwóch miastach. Wynika to z faktu pełnienia przez Kraków funkcji stolicy województwa. Czyni to miasto ośrodkiem koncentracji zatrudnienia, gdzie zarejestrowane podmioty gospodarcze najliczniej reprezentują wszystkie sekcje PKD 2007. W strukturze pracujących w Krakowie czwarte w kolejności miejsce pod względem liczby pracujących

zajmowała sekcja *Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna* – skupiająca 8,3% ogółu pracujących w mieście wojewódzkim, najwięcej pracujących odnotowano w działach: *działalność prawnicza, rachunkowo-księgową i doradztwo podatkowe* (29,6%), *działalność w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne* (22,2%); *działalność firm centralnych (head offices); doradztwo związane z zarządzaniem* (13,7%), *badania naukowe i prace rozwojowe* (12,2%). Omawiana sekcja, pod względem liczby pracujących, zajęła w Nowym Sączu i Tarnowie odpowiednio ósmą i dziesiątą lokatę.

Licznie reprezentowana przez pracujących w Krakowie jest także sekcja *Obsługa rynku nieruchomości* (7,3% pracujących w Krakowie), zdominowana przez osoby świadczące pracę w grupie *wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi* (84,3% pracujących w tej sekcji).

Podsumowanie

Głównym celem badania było określenie najważniejszych kierunków działalności gospodarczej gmin województwa małopolskiego, poprzez wyznaczenie ich specjalizacji. Zasadniczą część raportu opisuje owe uwarunkowania na podstawie wyników badania struktury podmiotów zarejestrowanych na terenie wszystkich 179 gmin i pracujących w nich osób. Dane opracowane na potrzeby badania pozwalają na ocenę nie tylko obecnego poziomu rozwoju gospodarczego poszczególnych jednostek, ale mogą również stanowić podstawę wytyczenia potencjalnych kierunków dalszego ich wzrostu. Szczegółowa skala przestrzenna daje możliwość wykorzystania wyników badania także w ujęciu wyższych poziomów terytorialnych.

Badanie specjalizacji gmin województwa małopolskiego pozwoliło na sformułowanie kilku zasadniczych wniosków. Przede wszystkim, nie każdej gminie województwa można przypisać konkretną specjalizację gospodarczą. W wielu jednostkach struktura zarejestrowanych podmiotów była na tyle rozdrobniona, że wyznaczenie jednej lub nawet kilku branż specjalizacji okazało się niemożliwe. Wiele gmin z kolei charakteryzowała się wielospecjalizacją, tzn. posiadała wyraźnie zaznaczone specjalizacje w więcej niż jednej czy dwóch dziedzinach. Były jednak i takie gminy, w których na podstawie danych wyraźnie rysowała się specjalizacja gospodarcza w jednej, wybranej branży. Podobnie uwarunkowania dotyczyły specjalizacji na poziomie powiatów, należy tu jednak zauważyć, że nie zawsze specjalizacja na tym szczeblu terytorialnym była prostym przełożeniem specjalizacji poszczególnych gmin wchodzących w skład danego powiatu.

Wśród gmin, dla których udało się wyznaczyć specjalizacje, rysował się następujący krajobraz gospodarczy województwa małopolskiego:

- › Specjalizacja gmin w rolnictwie nie była jednolita. Gminy z północy województwa specjalizowały się głównie w uprawach, na południu zaś popularna była hodowla zwierząt.
- › Lokalizacja działalności z zakresu górnictwa i wydobywania w oczywisty sposób wiązała się z występowaniem złóż surowców, stąd skupiła się głównie na zachodzie regionu.
- › Charakterystyka zatrudnienia w przetwórstwie przemysłowym wykazywała znaczną jego koncentrację w dużych ośrodkach miejskich i ich sąsiedztwie. Ponadto przetwórstwo przemysłowe w regionie było bardzo zróżnicowane ze względu na rodzaj działalności produkcyjnej, a bogata różnorodność specjalizacji świadczyła m.in. o wysokiej atrakcyjności inwestycyjnej województwa i szerokich rynkach zbytu.
- › Budownictwo było licznie reprezentowane przez małopolskie przedsiębiorstwa, a pod względem liczby pracujących osób było ono czwartą najważniejszą branżą regionu. Przedsiębiorstwa branży budowlanej charakteryzowały się jednak silnym rozdrobnieniem.
- › Handel był dziedziną zatrudniającą najwięcej osób w regionie, ale bardzo rozdrobnioną. Usytuowanie działalności tej branży ściśle wiązało się z chłonnością rynku.
- › Podmioty gospodarcze działające w branży transportowo-magazynowej osiągały znaczącą pozycję, szczególnie w gminach położonych w pobliżu aglomeracji krakowskiej. Istotne znaczenie w lokalizacji miał także dostęp do głównych szlaków drogowych i kolejowych.
- › Rozwojowi zatrudnienia w branży turystycznej sprzyjała atrakcyjność turystyczna obszarów okołogórskich, przyciągająca dużą liczbę turystów. Atrakcyjne pod względem turystyczno-rekreacyjnym położenie gminy i dobrze rozwinięta infrastruktura sportowa przyczyniła się także do wzrostu działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją.
- › Część gmin ze specjalizacją w zakresie ochrony zdrowia okazało się gminami posiadającymi status uzdrowiska. Spośród gmin nieposiadających statusu uzdrowiska, większość pełniła funkcję siedziby powiatu, a zatem posiadała na swym terenie szpital powiatowy.

Załączniki

Załącznik 1. Specjalizacja gmin

Kod gminy	Nazwa gminy	Specjalizacja w ramach sekcji PKD 2007
1201011	Bochnia	CGQ
1201022	Bochnia	CF
1201032	Drwinia	
1201042	Lipnica Murowana	
1201052	Łapanów	
1201063	Nowy Wiśnicz	F
1201072	Rzezawa	
1201082	Trzciana	
1201092	Żegocina	
1202012	Borzęcin	
1202023	Brzesko	CFGQ
1202033	Czchów	
1202042	Dębno	F
1202052	Gnojnik	A
1202062	Iwkowa	A
1202072	Szczurowa	A
1203013	Alwernia	H
1203022	Babice	
1203033	Chrzanów	CGQ
1203043	Libiąż	BG
1203053	Trzebinia	CFGH
1204012	Boleśław	
1204023	Dąbrowa Tarnowska	CFGQ
1204032	Gręboszów	
1204042	Mędrzechów	
1204052	Olesno	A
1204062	Radgoszcz	A
1204073	Szczucin	AG
1205011	Gorlice	CFGQ
1205023	Biecz	A
1205033	Bobowa	G
1205042	Gorlice	A
1205052	Lipinki	

Kod gminy	Nazwa gminy	Specjalizacja w ramach sekcji PKD 2007
1205062	Łużna	A
1205072	Moszczenica	
1205082	Ropa	
1205092	Sękowa	
1205102	Uście Gorlickie	F
1206012	Czernichów	FG
1206022	Igołomia-Wawrzeńczyce	H
1206032	Iwanowice	H
1206042	Jerzmanowice-Przegonia	H
1206052	Kocmyrzów-Luborzycza	FG
1206063	Krzyszowice	CFG
1206072	Liszki	CG
1206082	Michałowice	
1206092	Mogilany	CG
1206103	Skała	H
1206113	Skawina	CG
1206123	Słomniki	C
1206132	Sułoszowa	A
1206143	Świątynki Górne	CG
1206152	Wielka Wieś	G
1206162	Zabierzów	CGH
1206172	Zielonki	CFGH
1207011	Limanowa	CGQ
1207021	Mszana Dolna	G
1207032	Dobra	A
1207042	Jodłownik	H
1207052	Kamienica	F
1207062	Laskowa	A
1207072	Limanowa	CF
1207082	Łukowica	A
1207092	Mszana Dolna	F
1207102	Niedźwiedź	H
1207112	Słopnice	F
1207122	Tymbark	C
1208012	Charsznica	A
1208022	Gołcza	

Kod gminy	Nazwa gminy	Specjalizacja w ramach sekcji PKD 2007
1208032	Kozłów	
1208042	Książ Wielki	
1208053	Miechów	GHQ
1208062	Ractawice	
1208072	Słaboszów	
1209013	Dobczyce	CGH
1209022	Lubień	
1209033	Myślenice	CFGQ
1209042	Pcim	
1209052	Raciechowice	A
1209062	Siepraw	C
1209073	Sułkowice	C
1209082	Tokarnia	H
1209092	Wiśniowa	A
1210011	Grybów	
1210022	Chelmiec	CFG
1210032	Gródek Nad Dunajcem	A
1210042	Grybów	F
1210052	Kamionka Wielka	
1210062	Korzenna	F
1210073	Krynica-Zdrój	FGIQ
1210082	Łabowa	
1210092	Łącko	F
1210102	Łososina Dolna	FH
1210113	Muszyna	FIQ
1210122	Nawojowa	
1210133	Piwniczna-Zdrój	F
1210142	Podegrodzie	A
1210152	Rytko	
1210163	Stary Sącz	FGH
1211011	Nowy Targ	CGQ
1211023	Szczawnica	IQ
1211032	Czarny Dunajec	A
1211042	Czorsztyn	HI
1211052	Jabłonka	CFG
1211062	Krościenko Nad Dunajcem	

Kod gminy	Nazwa gminy	Specjalizacja w ramach sekcji PKD 2007
1211072	Lipnica Wielka	
1211082	Łapsze Niżne	A
1211092	Nowy Targ	FG
1211102	Ochońnica Dolna	F
1211112	Raba Wyżna	F
1211123	Rabka-Zdrój	GQ
1211132	Spytkowice	
1211142	Szaflary	A
1212011	Bukowno	BC
1212032	Bolesław	H
1212042	Klucze	CG
1212053	Olkusz	CFG
1212062	Trzyciąż	H
1212073	Wolbrom	CG
1213011	Oświęcim	CFGQ
1213023	Brzeszcze	BG
1213033	Chełmek	C
1213043	Kęty	CG
1213052	Osiek	
1213062	Oświęcim	CF
1213072	Polanka Wielka	
1213082	Przeciszów	
1213093	Zator	
1214012	Koniusza	A
1214022	Koszyce	A
1214033	Nowe Brzesko	
1214042	Pałacznica	A
1214053	Proszowice	GQ
1214062	Radziemice	C
1215011	Jordanów	C
1215021	Sucha Beskidzka	CGQ
1215032	Budzów	F
1215042	Bystra-Sidzina	A
1215052	Jordanów	A
1215063	Maków Podhalański	CG
1215072	Stryżawa	
1215082	Zawoja	

Kod gminy	Nazwa gminy	Specjalizacja w ramach sekcji PKD 2007
1215092	Zembrzyce	
1216013	Ciężkowice	A
1216022	Gromnik	F
1216032	Lisia Góra	A
1216042	Pleśna	A
1216053	Radłów	
1216063	Ryglice	A
1216072	Rzepiennik Strzyżewski	A
1216082	Skrzyszów	CF
1216092	Tarnów	CFG
1216103	Tuchów	CGQ
1216112	Wierzchosławice	B
1216122	Wietrzychowice	
1216133	Wojnicz	G
1216143	Zakliczyn	F
1216153	Żabno	CFG
1216162	Szerzyny	A
1217011	Zakopane	GIQ
1217022	Biały Dunajec	I
1217032	Bukowina Tatrzańska	HIR
1217042	Kościelisko	I
1217052	Poronin	I
1218013	Andrychów	CG
1218022	Brzeźnica	
1218033	Kalwaria Zebrzydowska	CG
1218042	Lanckorona	
1218052	Mucharz	
1218062	Spytkowice	F
1218072	Stryszów	
1218082	Tomice	
1218093	Wadowice	CG
1218102	Wieprz	A
1219012	Biskupice	H
1219022	Gdów	FGH
1219032	Kłaj	
1219043	Niepołomice	CG
1219053	Wieliczka	CFG

Załącznik 2. Specjalizacja powiatów

Kod powiatu	Nazwa powiatu	Specjalizacja w ramach sekcji PKD 2007
01	bocheński	C
02	brzeski	F
03	chrzanowski	BQ
04	dąbrowski	
05	gorlicki	FQ
06	krakowski	CFG
07	limanowski	CF
08	miechowski	
09	myślenicki	CFG
10	nowosądecki	FGQ
11	nowotarski	CFGQ
12	olkuski	CG
13	oświęcimski	CFG
14	proszowicki	
15	suski	C
16	tarnowski	CFG
17	tatrzański	I
18	wadowicki	CG
19	wielicki	CFG

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
Departament Polityki Regionalnej
ul. Wielicka 72B, 30-552 Kraków

ISBN: 978-83-65325-03-7
Egzemplarz bezpłatny

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

www.obserwatorium.malopolska.pl